

чи на важливості взаємоповаги та співпраці, а США наголошують на необхідності захисту власних інтересів.

Джерела та література

1. Economic and Trade Agreement between the Government of the United States of America and the Government of the People's Republic of China. *Office of the United States Trade Representative*. 2020, 91 p. URL: https://ustr.gov/sites/default/files/files/agreements/phase%20one%20agreement/Economic_And_Trade_Agreement_Between_The_United_States_And_China_Text.pdf
2. Siripurapu A., Berman N. The Contentious U.S.–China Trade Relationship. *CFR*. 14 квітня 2025 p. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/contentious-us-china-trade-relationship>
3. U.S. Relations With China. *U.S Department of State*. URL: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-china/>
4. Global Financial Stability Report. *Steadying the Course: Uncertainty, Artificial Intelligence, and Financial Stability*. Washington, DC: International Monetary Fund, 2024. 128 p.
5. President Donald J. Trump Imposes Tariffs on Imports from Canada, Mexico and China. *The White House*. 1 лютого 2025 p. URL: <https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2025/02/fact-sheet-president-donald-j-trump-imposes-tariffs-on-imports-from-canada-mexico-and-china/>
6. Оголошення тарифної комісії Державної ради про введення додаткових мит на деякі імпортовані товари, що походять зі Сполучених Штатів. *Ministry of Finance of the People's Republic of China*. 4 лютого 2025 p. URL: https://www.mof.gov.cn/zhengwuxinxi/caizhengxinwen/202502/t20250204_3955222.htm
7. Ван І говорить про принципову позицію Китаю щодо відносин Китаю та США. *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*. 15 лютого 2025 p. URL: https://www.mfa.gov.cn/web/wjzbzhd/202502/t20250215_11555644.shtml

Білецька Марія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

САНКЦІЙНА ПОЛІТИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ПРОТИ РФ

Ключові слова: санкції, ефективність, санкційна політика, Велика Британія, підтримка України.

Keywords: sanctions, effectiveness, sanctions policy, Great Britain, support for Ukraine.

Санкції є важливим інструментом стримування. Так, одним із ключових складників боротьби з агресією РФ проти України стало запровадження санкцій на окремі політичні еліти, обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків, замороження активів, імпорту та експорту певних товарів. Санкції розглядаються як запобіжні та обмежувальні заходи, які дають змогу реагувати на політичні виклики та події, що суперечать цілям і цінностям держав, що їх застосовують [4]. Проте питання ефективності санкцій у припиненні активних бойових дій залишається відкритим.

Дослідники й команди експертів регулярно аналізують накладені на РФ санкції [1; 4; 7], намагаючись спрогнозувати їх ефект і побудувати стратегію на майбутнє. *Метою цього повідомлення є визначення впливу санкцій Великої Британії проти Росії як інструменту протидії агресору.*

Санкційна політика Великої Британії щодо РФ підтверджує рішучу підтримку України як стратегічного партнера. Проаналізувавши введення санкцій з 2014 р.

можна, простежити кілька ключових етапів. Як член ЄС, Велика Британія відіграла важливу роль у формуванні санкційної політики об'єднання. Вперше політичні та економічні санкції були застосовані проти РФ у відповідь на окупацію Криму і частини Донецької та Луганської областей у 2014 р. [1]. Європейський Союз засудив незаконну окупацію Криму та у зв'язку з відсутністю кроків з боку Росії щодо деескалації 17 березня 2014 р. ЄС запровадив перший рівень обмежувальних заходів у формі візової заборони та заморожування активів осіб, які посягнули на територіальну цілісність України [2]. Санкції торкнулися також колишніх українських посадовців, зокрема Віктора Януковича.

У квітні 2014 р. розпочався другий етап впровадження санкцій. До санкційного списку було внесено російську політичну еліту, олігархів та лідерів так званих ЛНР і ДНР [1]. У ЄС почали обговорювати довгострокові заходи, спрямовані на зменшення енергетичної залежності від Росії.

У серпні 2014 р. були введені економічні санкції. ЄС обмежив доступ російських державних банків до європейських фінансових ринків, заборонив експорт високотехнологічного обладнання, яке може бути використане у військово-промисловому комплексі і призупинив співпрацю в енергетичному секторі. Торговельні санкції суттєво обмежили торгівлю з Кримом, а також заборонили імпорту і експорт товарів подвійного призначення. Одним із найважливіших кроків стала заборона на розвідку і видобуток нафти, зокрема ліцензування технологій на шельфі та в Арктиці, що мало значний негативний вплив на російську економіку в довгостроковій перспективі. До 23 червня 2016 р. діяли секторально-економічні обмежувальні заходи, запроваджені ЄС проти російської економічної діяльності на території тимчасово окупованої АР Крим та міста Севастополя. Йдеться про заборони та обмеження для компаній і приватних осіб з ЄС щодо діяльності в Криму в торговельно-економічній, фінансовій та інвестиційних сферах, енергетиці, туристичній галузі [2].

У 2014 р. відток капіталу з Росії досягнув \$154,1 млрд, що на \$92,5 млрд більше, ніж у 2013 р. Щоб стримати наслідки санкцій та девальвацію рубля, ЦБ РФ посилив монетарну політику та використав міжнародні резерви. Проте Світовий банк зазначав, що головним фактором падіння рубля стало зниження цін на нафту, а не санкції [5]. Девальвація рубля спричинила інфляцію, а заборона імпорту продовольства в серпні 2014 р. лише посилила цей процес. До лютого 2015 р. продовольча інфляція сягнула 23,3 %, що знизило споживання та послабило економічне зростання.

Проаналізувавши ефективність санкцій у 2014–2016 рр., можна зробити висновки, що вирішальний вплив на економіку Росії спричинило падіння цін на нафту. Хоча санкції послабили економіку, вони працюють на перспективу й не мають швидкого результату. Головною ознакою недостатньої ефективності санкцій є продовження агресивної політики РФ проти України.

Із початком широкомасштабного російського вторгнення в Україну країни світу почали закривати свій повітряний простір для цивільної авіації Росії. Першою цей крок здійснила Велика Британія [4]. На початку квітня 2022 р. Лондонський морський ринок страховиків (London's marine insurance market) оголосив усі морські води Росії «військовою зоною». Це значно ускладнює участь РФ у

світовій торгівлі: країна критично залежить від портів у частині експорту нафти та зерна [4].

З лютого 2022 р. Велика Британія оперативно запровадила санкції проти понад 1 700 осіб та 382 організацій, пов'язаних із російським режимом [2]. Відбулося заморожування активів, заборона на поїздки та обмеження на фінансові операції, спрямовані на ускладнення доступу Росії до міжнародних фінансових ринків. У 2024 р. обмеження, накладені Великою Британією, вперше торкнулися суден так званого «тіньового флоту», який використовує Росія для обходу санкцій та подальшої безперешкодної торгівлі нафтою.

Станом на червень 2024 р. санкції позбавили Росію активів і доходів на суму понад 400 млрд доларів. За ці кошти можна було б фінансувати вторгнення ще чотири роки. У межах санкційного режиму проти Росії Велика Британія ввела санкції проти понад 2 000 фізичних та юридичних осіб [8].

Найбільший пакет санкцій проти Росії з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну уряд Великої Британії оголосив 24 лютого 2025 р. Під санкції потрапили російські виробники і постачальники верстатів, електроніки та товарів подвійного призначення для військових РФ [3]. Російські та іноземні банки, що допомагають фінансувати війну в Україні, також не залишилися поза увагою. Уперше були запроваджені санкції і проти керівництва Кореїської народної армії Північної Кореї, що відправляє військових до Росії. До того ж санкції націлені проти російських олігархів, фізичних та юридичних осіб, що спонсують війну. Під санкції також потрапили 40 кораблів «тіньового флоту» РФ. З вересня 2024 до січня 2025 р. ці судна перевезли російської нафти та нафтопродуктів на суму понад 5 млрд доларів. Завдяки специфікаціям загальна кількість нафтових танкерів, які потрапили під санкції, досягла 133 одиниць – це найбільший показник серед інших країн Європи [6].

Згідно з останнім звітом KSE Institute, станом на лютий 2025 р. маємо такі економічні показники, що вказують на результат санкційної політики. Знижка на російську нафту становить 11,2 доларів за барель (у середньому) в січні 2025 р. проти 8,7 доларів за барель у грудні 2024 р. [7]. Рахунок поточних операцій залишається дефіцитним: другий місяць поспіль Росія спостерігала дефіцит поточного рахунку (0,7 млрд доларів у січні), оскільки експорт товарів, особливо за винятком нафти та газу, був нижчим [7]. Великий дефіцит бюджету Росії в січні 2025 р. досягнув 1,7 трлн рублів (або ~17 млрд доларів) на фоні високих витрат (4,4 трлн рублів), і це рекордні показники [7]. Через обмежений політичний простір, через санкції російська влада дедалі частіше стикається з конкуруючими цілями, а інфляція продовжує зростати.

Проте головною проблемою ефективності санкцій, попри їх масштаби, є можливість часткового обходу санкцій, особливо торговельних. Саме тому фінансові санкції є ефективнішими. Перевага фінансових санкцій – у швидкості їх запровадження, адже фінансовий ринок краще регулюється. Такі санкції набагато важче обійти, а пошук альтернативних інвесторів чи донорів є вкрай складним. Фінансові санкції стримують інвесторів із нейтральних країн [4].

З іншого боку, РФ навчилася обходити санкції через нейтральні країни, зокрема Китай, Туреччину, ОАЕ, і знайшла способи постачання критично важли-

вих компонентів оборонної промисловості. У країнах, які підтримують її агресивну політику, РФ знаходить партнерів і використовує альтернативні ринки. З цього випливає ще одна проблема недостатньої ефективності санкцій – відсутність згуртованості міжнародної спільноти. Поки Велика Британія та інші союзники України запроваджують суворі санкції, Угорщина, Греція, Китай, виступають за послаблення санкцій, дають можливість РФ обходити їх, компенсувати витрати, знаходити нових партнерів. Навіть більше, російська економіка адаптується до санкційного тиску. Кремль розширює використання альтернативних платіжних систем, торгівлю енергетичними ресурсами з Китаєм, що компенсує втрати від європейського ринку.

З огляду на політику США щодо війни в Україні Британія активізувала зусилля своєї підтримки, стала головним союзником України і лідером у Європі зі впровадження антиросійських санкцій. Санкційні заходи призвели до зниження конкурентоспроможності російської промисловості, зменшення інвестицій, певного обмеження російської політичної еліти, обмеження доступу народу Росії до подорожей у певні країни та зниження ефективності експорту та імпорту товарів. Усе це негативно впливає на економіку та політику РФ, проте питання напрацювання ефективних механізмів щодо унеможливлення обходу санкцій є пріоритетним завданням у найближчій перспективі.

Джерела та література

1. Бураковський І. Україна: політика економічних санкцій проти рф та рб сьогодні. Серія: Погляд експерта. *Інститут економічних досліджень та політичних консультацій*. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2022/IPIM/Погляд_експерта_IB.pdf
2. Два роки санкцій: хто і як пресує Путіна. *Укрінформ*. 17.03.2016. URL: <https://surl.lu/qnsxhz>
3. Капустянська І. Британія оголосила найбільший пакет санкцій проти Росії. *LB.ua*. 24.02.2025. URL: https://lb.ua/world/2025/02/24/662399_britaniya_ogolosila_naybilshiy_paket.html
4. Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України: аналіт. доп. / А. Бобровицький та ін.; за заг. ред. М. Паламарчука. Київ: НІСД, 2023. 76 с. URL: <https://surl.li/ykphwg>
5. Санкції проти Росії: очікування та результати. *Європейська правда*. 22.06.2015. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/06/22/7035095/>
6. Санкції проти РФ. *Міністерство закордонних справ України*. 06.03.2025. URL: <https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/sankciyi-proti-rf>
7. KSE Sanctions. URL: <https://sanctions.kse.ua/en/>
8. New UK sanctions to crack down on Putin's war machine. Prime Minister's Office. *GOV.UK*. 13.06.2024. URL: <https://surl.li/qnyspg>